

בש"פ 330/15 - שגיא יוסף נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 330/15

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

העורר: שגיא יוסף

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
במ"ת 28973-03-14 שניתנה ביום 14.1.2015 על ידי
כב' השופטת דניאלה שריזלי

תאריך הישיבה: כ"ד בטבת התשע"ה (15.1.2015)

בשם העורר: עו"ד שחר חצרוני
בשם המשיבה: עו"ד עדי שגב

החלטה

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופטת ד' שריזלי) אשר בגדרה נדחתה בקשת העורר, שנגדו מתנהל הליך פלילי במסגרתו שוחרר בתנאים מגבילים, לאפשר לו לצאת מהארץ למספר ימים.

1. העורר הורשע ביום 29.10.2014, על יסוד הודאתו, בעבירות של פציעה ותקיפה בנסיבות מחמירות (ת"פ 28917-03-14). מועד הטיעון לעונש נקבע ליום 8.2.2015. עובדות כתב האישום המתוקן שבהן הודה העורר מפרטות אירוע אלים ביותר, בו נטלו חלק העורר ושניים מחבריו, במהלכו נגרמו למתלונן נזקי גוף חמורים ובהם שני שברים ברגלו. במסגרת תנאי שחרור העורר ממעצרו, הוא נתון במעצר בית לילי החל מיום 16.11.2014, כאשר בשעות היום הוא רשאי לשהות מחוץ לביתו בליווי אחד המפקחים שאושרו בעניינו.

2. ביום 12.1.2015, דהיינו - לפני שלושה ימים, הגיש העורר לבית משפט קמא "בקשה להשבת דרכון וביטול צו עיכוב יציאה מהארץ". בבקשה הקצרה נכתב כי העורר "מבקש לצאת את גבולות הארץ (נסיעה למרקש במרוקו דרך גרמניה), נסיעה המיועדת לבחינת אפשרויות עסקיות ממשיות". עוד נאמר בבקשה כי העורר "מוכן להפקיד סכום כסף מזומן ... אשר יעמוד להבטחת חזרתו". ויודגש, מידע זה בלבד פורט בבקשה, ולא ננקב בה, למשל, המועד המדויק בו העורר מבקש לצאת מהארץ או מהו משך הזמן שבו הוא מבקש לשהות בחוץ לארץ. לבקשה לא צורפו מסמכים לביסוס האמור בה. לא צוין מתי נודע לעורר על הצורך בנסיעה ומה היא החשיבות המיוחדת לקיימה. המשיבה התנגדה לבקשה ובתגובה טענה, בין היתר, כי על פי הסדר הטיעון בכוונתה לעתור בעניינו של העורר לעונש מאסר בפועל לתקופה של 12 חודשים.

3. ביום 14.1.2015 התקיים בבית משפט קמא דיון בבקשת העורר. מפרוטוקול הדיון בבקשה ומהחלטה בה עולה, כי בקשת העורר היתה לצאת מהארץ ביום 15.1.2015 (דהיינו, היום) למשך 5 ימים. בהחלטתו מיום 14.1.2015 דחה בית משפט קמא את הבקשה. בהחלטתו, עמד בית המשפט על כך שהפסיקה שהציג העורר כדי לתמוך בבקשתו אינה דומה בנסיבותיה לעניינו "הן באשר לשלב שבו נמצא ההליך הפלילי. דהיינו, היותו מורשע בעבירות חמורות; הן באשר לסוג עיסוקו, וגם באשר לסיבה ולחיוניות שבעטיים כה דחופה עתה היציאה מהארץ, כאשר שירות המבחן אמור להיות איתו בקשר לצורך הגשת תסקיר מבחן ממצה". בית משפט קמא הוסיף וקבע בהחלטתו, כי בקשת העורר כלל אינה הולמת את הנסיבות בעניינו, שכן המדובר במי שמסוכנותו הודגשה לאורך ההליך, ובין היתר, מסיבה זו נקבע שעליו להיות מפוקח במרבית שעות היממה, וכן במי שהורשע בעבירות אלימות חמורות. נוכח האמור, נקבע כי אין להתיר את יציאתו של העורר מהארץ.

כלפי החלטה זו הוגשה הבקשה דנא ביום 14.1.2015 בשעות אחר הצהריים. ויודגש, העורר, המבקש לצאת מהארץ ביום 15.1.2015, הגיש את בקשתו לראשונה ביום 12.1.2015, שלושה ימים לפני מועד הנסיעה המתוכנן, כאשר בכך הוא מותיר הן לבית משפט קמא, הן לבית משפט זה, כמו גם לנציגי המדינה, סד זמנים דוחק ולמעשה כמעט בלתי אפשרי, לדון בבקשתו.

הבקשה

4. בבקשתו טוען העורר, כי שגה בית משפט קמא משדחה את בקשתו שעה שהמשיבה לא מנתה בהתנגדותה נימוקים שעשויים להצדיק את דחייתה. לטענת העורר, המדינה, בהתנגדותה לבקשתו, ובית משפט קמא בהחלטתו, 'התעלמו לחלוטין' מכך שהוראות סעיף 48(ב)(1) ו-2(2) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), הקובע את התנאים לעיכוב יציאתו של אדם מהארץ, כלל אינם מתקיימים

בעניינו. לטענת העורר, המדינה לא טענה בשום שלב, כי קיים חשש שהוא ינסה להימלט מהדין (סעיף 48(ב)(1) לחוק המעצרים) וזאת אף לא בבקשה לעצרו עד תום ההליכים. לטענת העורר, בית משפט קמא לא נתן דעתו לכך שבדחיית בקשתו יש כדי לפגוע בזכויות יסוד לפי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו "המוקנית גם לנאשם שמתנהל כנגדו הליך פלילי". העורר מוסיף, כי ההחלטה בעניינו אינה נותנת דעתה לזיקתו המשמעותית לארץ, בה מתגוררת משפחתו ובה מתנהלים עסקיו, שאף בה יש לאיין את החשש להימלטותו. לבסוף חוזר העורר ומפנה לפסיקה שיש בה, לטענתו, לתמוך בבקשתו. נטען כי בית המשפט התיר יציאתם מהארץ גם של מי שהואשמו בעבירות חמורות בהרבה, שהפרו תנאי שחרור ושביקשו לצאת למטרות חופשה גרידא.

בדיון בערר מסר העורר כי הנסיעה למרוקו נועדה לבירור אפשרות לניצול הזדמנות עסקית עליה מסר לו חברו המתגורר במדינה זו. עוד הוסיף בא-כוח העורר כי, כתנאי ליציאתו מהארץ, מרשו מוכן להפקיד את חלקו בפיצוי המתלונן עליו הוסכם בגדר הסדר הטיעון שיפקד בטרם הטיעונים לעונש, וכן ערבויות נוספות.

באת-כוח המשיבה טענה כי יש להבחין בין מי שהועמדו לדין ועדיין לא הוכרע דינם, הנהנים מחזקת החפות, לבין מי שהורשע ואינו נהנה עוד מאותה חזקה, במיוחד שהוא מודע לעמדתה העונשית של המדינה הטוענת למאסר לתקופה של שנה. עוד נטען, כי מרוקו אינה חתומה על אמנת הסגרה עם ישראל וכי הפרטים שמסר העורר אודות מטרות הנסיעה ועיתוייה הם כלליים וסתמיים ואינם מגובים במסמכים וכד'. הודגש כי בית המשפט מצא לנכון לקבוע לעורר תנאי שחרור הכוללים פיקוח מתמיד וגם לכך יש משקל.

דיון והכרעה

5. בטרם אדון בבקשה לגופה, רואה אני לנכון לעמוד על הקשיים הניכרים בהילוכו של העורר עד כה, שלטעמי היה בהם די כדי להביא לדחיית הבקשה. העורר הגיש את בקשתו רק ביום 12.1.2014, קרי, 3 ימים בלבד לפני המועד בו הוא מבקש לצאת את הארץ. ויודגש, מועד הנסיעה המבוקש, כלל לא פורט בבקשה כמו גם התקופה שבה הוא מבקש שצו עיכוב היציאה מהארץ לא יעמוד בתקפו. אכן, ייתכנו מצבים חריגים בהם המועד בו מתעורר הצורך בנסיעה מחייב הגשת בקשה סמוך למועד המבוקש ליציאה מהארץ (כגון אירוע פתאומי ובלתי צפוי או נסיעה לצורך טיפול רפואי דחוף); אך בעניינו העורר לא טען לכך וממילא לא נתן כל טעם לכך שבקשתו הוגשה ברגע האחרון. הגשתה של בקשה ברגע האחרון חותרת להעמיד את בית המשפט בפני עובדה מוגמרת, שכן לא נותר די זמן לקבוע דיון בבקשה, באופן שגם בית המשפט וגם המדינה יוכלו להיערך כראוי לדיון (השוו: החלטת השופט א' גרוניס בע"פ 5758/11 פלוני נ' מדינת ישראל (7.8.2011)). זאת ועוד, העורר אמנם טען כי נסיעתו נדרשת לאור הזדמנות עסקית שעשויה לסייע ברווחת משפחתו, אך אין הוא מפרט מהי החשיבות שייסע דווקא במועד המבוקש על-ידו. כל זאת, מעבר לעמימות הכללית האופפת את הבקשה שלא גובתה בכל מסמך שיכול להעיד על מצב הדברים. נמצא, שלפניי מצויים אך דבריו של העורר עצמו ללא כל תימוכין. כפי שיפורט בהמשך, להתנהלות כזו השלכות על היכולת לשקול את בקשת העורר.

6. נראה, שתחת ניסיון לנמק מדוע קיימת נחיצות מיוחדת בנסיעתו ודווקא במועד המבוקש, העורר מבקש לבסס את בקשתו על כך שמלכתחילה אין הצדקה לעכב את יציאתו מהארץ, וזאת בהתבסס על הוראות החוק והפסיקה. עינתי בפסיקה אליה הפנה העורר וסבורני, כי, כפי שציין בית משפט קמא, נסיבותיהם של מרבית המקרים הנזכרים

נבדלים מעניינו. כך, למשל, בחלק מהמקרים דובר במי שטרם הורשעו ועדיין עומדת להם חזקת החפות. כן הוזכרו מקרים בהם עלה בידי המבקשים להוכיח את חיוניות נסיעתם, או מקרים בהם ממכלול הנסיבות, ובתוך כך עמדת המדינה, ניכר שישנו חשש מופחת להימלטות מן הדין. זאת ועוד, בבקשתו הפנה העורר להחלטת השופט י' עמית בע"פ 3164/14, שבה נאמרו הדברים הבאים, שאינם תומכים בעמדתו:

"בבש"פ 6654/93 בינקין נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(1) 290 (1993), הותווה קו לפיו אפילו אם קיימת אפשרות סבירה ואפילו וודאות קרובה לאי חזרתו של נאשם לארץ, בית המשפט לא פטור מלבחון קיומם של אמצעים חלופיים להבטחת התייצבות. אולם, דומני כי פסיקה זו 'רוככה' במהלך השנים וכיום הגישה היא כי לאחר שנאשם הורשע בדין, על אחת כמה וכמה כאשר נגזר דינו, הרי שאך במקרים חריגים ונדירים תותר יציאתו מן הארץ" (ע"פ 3164/14 פן נ' מדינת ישראל (18.5.2014)).

גישה זו, באה לידי ביטוי, גם בהחלטת השופטת ד' ברק-ארז בע"פ 3506/13 הבי נ' מדינת ישראל (5.11.2013), שאף בה הודגש, כי אדם שהורשע בדין, שאינו עוד חף מפשע הוא "אדם שהחזקה בדבר חירות הפעולה המלאה אינה חלה עליו באותו אופן ... על כן, נקודת המוצא בהחלטותיו של בית משפט זה הייתה כי מי שהורשע בדין וניתן לטובתו עיכוב ביצוע, לא ייצא מישראל אלא בהתקיימם של מקרים חריגים" (ההדגשה הוספה). אכן, פסיקה זו התייחסה למי שדינו נגזר וביצוע עונשו עוכב עד לשמיעת ערעורו, אך במידה לא מבוטלת דברים אלה יפים גם ביחס למי שהורשע ומודע לעמדתה העונשית של המאשימה, כשחזקת החפות אינה עומדת לו.

7. מכאן, שהעורר נדרש להצביע על הנסיבות בגינם עניינו נמנה על אותם מקרים חריגים בהם תותר יציאתו מן הארץ. בחינת הנסיבות בעניינו, בצירוף העובדה שהתנהלות העורר הביאה לכך שיש לבחון את בקשתו בסד זמנים דוחק (התנהלות שאף לה לא ניתן הסבר), מובילה לכך שיש לדחות את הערר. נזכיר, כי המדובר במי שהורשע בעבירות חמורות וחזקת החפות אינה עומדת לו עוד – על כל המשתמע מכך, ובמי שניצב בפני אפשרות שיושת עליו עונש של מאסר בפועל – נתון אשר על-פי הפסיקה מקים חשש מובנה להימלטות מן הדין (ראו דברי השופט א' א' לוי בהחלטה, אליה הפנה העורר, בע"פ 2909/05 דורון נ' מדינת ישראל (10.4.2005)). לכך גם מתווספת העובדה, שבקשת העורר שהוגשה לבית משפט קמא היתה לקונית ביותר ואילו הערר דנא לא הוסיף רבות על התשתית העובדתית המצומצמת שנפרשה בפני בית משפט קמא בדבר חיוניות הנסיעה או עיתוייה, דבר שמקשה אף הוא על קבלת הערר.

8. סיכומם של דברים, העורר שהיה מעורב במעשה פלילי חמור, אינו נהנה ממלוא החירויות המוקנות לכל אזרח. הוא שוחרר ממעצר בתנאים מגבילים שכללו איסור יציאה מהארץ. הוא הורשע, והוא צפוי לעונש מאסר, ככל שתתקבל עמדת המדינה. על העורר הנטל לשכנע בדבר קיומם של תנאים מיוחדים שיצדיקו את ביטול איסור היציאה מהארץ. לשם כך, לא די בהצגת מקרים בהם התאפשרה יציאה מהארץ במצבים דומים, על העורר הנטל לשכנע כי התוצאה בעניינו אינה צריכה להיות שונה, ובנסיבות המקרה, לא די בהגשת בקשה סתמית ימים ספורים לפני מועד הנסיעה המתוכנן.

הערר נדחה.

ניתנה היום, כ"ד בטבת התשע"ה (15.1.2015).

ש ו פ ט
